

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-3/18/465

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peadirektor Viljar Peep
Otsuse tegemise aeg ja koht	04.04.2018 Tallinnas,
Vaide esitamise aeg	22.02.2018
Vaidlustatav haldusakt või toiming	Andmekaitse Inspektsiooni 21.02.2018 menetluse alustamata jätmise otsus 2.1.-1/18/278
Vaide esitaja	Eraisik e-posti aadress: XXXXXX.XXXXXX@gmail.com

RESOLUTSIOON:

Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel otsustan:

- **jätta vaie rahuldamata**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse.

FAKTILISED ASJAOLUD:

01.02.2018 esitas vaide esitaja Andmekaitse Inspektsioonile kaebuse seoses sellega, et Tartu Ülikooli õppejõu XXXX XXXXXX assistent XXXXX XXXXX avalikustas Õppeinfosüsteemi vahendusel kokkuvõtte eksamitöödest, milles sisaldasid umbisikustatud üliõpilaste eksamitööde identsed vastused. Üliõpilaste nõusolek selliseks tegevuseks puudus.

21.02.2018 edastas Andmekaitse Inspektsiooni vaneminspektor Liisa Ojangu vaide esitajale „Menetluse alustamata jätmise teate isikuandmete kaitse asjas“ (2.1.-1/18/278). Andmekaitse Inspektsiooni vaneminspektor Liisa Ojangu seisukohad antud kaebuse osas olid järgmised:

Esitasite isikuandmete kaitse seaduse (IKS) alusel Andmekaitse Inspektsioonile kaebuse Tartu Ülikooli õppejõu xxx XXXXXi ja assistent XXXXX XXXXXX peale eksamitööde väljavõtete avaldamisega õppeinfosüsteemis.

Selleks, et Andmekaitse Inspeksioonil oleks alust kaebust menetleda, peab tegemist olema isikuandmetega isikuandmete kaitse seaduse järgi. IKS § 4 mõistes on isikuandmed kõik andmed, mille alusel on isikut võimalik mõistliku pingutusega tuvastada.

Õppeinfosüsteemi üleslaetud eksamitööde kokkuvõtte teksti osad olid avaldatud ilma nimedeta ning mõne lause või osaliste fraaside kaupa. Selliste osaliste andmete alusel ei ole võimalik mõistlikult eksamitöö kirjutaja isikut tuvastada. Teie viidatud vaideotsuses, avaliku teabe asjas nr 2.1-3/15/1166, oli küsimus kogu eksamitöö avaldamisest. Terve eksamitöö alusel esineb tõenäosus, et isiku keelekasutuse või muu omapärase väljendusviisi alusel saaks konkreetset isikut tuvastada. Antud juhul üksikute lausete või fraaside puhul ei ole tuvastamine mõistlike pingutustega võimalik. Samuti ei sisalda avalikustatud kokkuvõtte muid piiranguga andmeid, mille juurdepääsu tuleks avaliku teabe seaduse § 35 alusel piirata.

Seega leian, et antud juhul pole tegemist isikuandmete kaitse seaduse ega avaliku teabe seadusenõuete rikkumisega, sest eksamitööde kokkuvõttes avaldatud andmeid ei saa käsitleda isikuandmetena IKS § 4 lõike 1 mõistes. Seetõttu ma ei alustanud järelevaivemenetlust.

Autoriõiguste rikkumiste menetlemiseks puudub Andmekaitse Inspeksioonil pädevus

VAIDE ESITAJA NÕUE ja SELETUS:

Vaide esitaja ei nõustu Andmekaitse Inspeksiooni seisukohtadega „Menetluse alustamata jätmise teates isikuandmete kaitse asjas“ (2.1.-1/18/278). Vaide esitaja leiab, et Andmekaitse Inspeksioon on rikkunud järelevaivemenetluse alustamata jätmisel ulatuslikult menetlusõigust ning põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet:

a) Vaide esitaja ei nõustu Andmekaitse Inspeksiooniga selles, et eksamitööde identsete vastuste puhul ei ole tegemist isikuandmetega isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 1 mõistes. Isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 1 kohaselt on isikuandmed mis tahes andmed tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta, sõltumata sellest, millisel kujul või millises vormis need andmed on. Eksamitööde identsete vastuste puhul on seega tegemist isikuandmetega, kuna esineb ilmselge võimalus, et isikud on otseselt või kaudselt tuvastatavad. Asjaolu, et eksamitööde identsete vastuste juures ei ole konkreetseid nimesid, ei tähenda sugugi, et isikut poleks võimalik hõlpsasti tuvastada. Siinjuures tuleb arvestada, et eksamitööde identsed vastused on avalikustatud kõikidele aines osalenud üliõpilastele, mistõttu on isiku tuvastamise tõenäosus vägagi suur. Samuti ei ole vaide esitaja arvates erilist vahet, kas avalikustada ühe ülesande identne vastus või terve eksamitöö. Sobivas kombinatsioonis on isik tuvastatav ka ainuüksi ühe ülesande identse vastuse põhjal. Tähtis on ka asjaolu, et Xxxxx Xxxxxx arvates ei tule temal järgida oma tegevuses haldusmenetluse seadust ega ka teisi õigusakte, mis talle isiklikult ei meeldi. Xxxxx Xxxxxx tegevuse eest vastutab tema arvates ainuüksi Xxxx Xxxxxx, mitte aga tema ise. Arvestades eelpool nimetatut leiab vaide esitaja, et eksamitööde identsete vastuste puhul on tegemist isikuandmetega isikuandmete kaitse seaduse mõistes.

b) Vaide esitaja leiab, et Andmekaitse Inspeksiooni vaneminspektor Liisa Ojangu on jätnud välja selgitamata, et kas Xxxxx Xxxxxxx oli üldse õiguslik alus tutvuda üliõpilaste eksamitöödega ja töödelda nende isikuandmeid. Nimelt on Tartu Ülikool Andmekaitse Inspeksioonile avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/17/2710 väitnud, et praktikumijuhendaja Xxxxx Xxxxxx puhul ei ole tegemist mitte õppejõuga, vaid hoopis magistriastme üliõpilasega. Xxxxx Xxxxxxxx ei ole Tartu Ülikool sõlminud ühtegi kirjalikku lepingut ja ka töösuhe puudub. Xxxx Xxxxxx on sõlminud Xxxxx Xxxxxxxx üksnes suulise kokkuleppe praktikumide läbiviimiseks. Sellest kõigest hoolimata on aga Xxxxx Xxxxxxxx antud Õppeinfosüsteemis juurdepääsuõigused üliõpilaste isikuandmetele ja ülikooli domeeniga e-posti aadress: xxxxx.xxxxx@ut.ee. Samuti on õppeprodekaan Xxxxx Xxxxxxxx vaide esitajale varasemalt väitnud, et Xxxxx Xxxxx avalikke ülesandeid ei täidagi. Jäeb arusaamatuks, et missuguste ülesannete täitmiseks siis Xxxxx Xxxxx

üliõpilaste isikuandmeid töötleb, kui ta avalikke ülesandeid ei täida. Isikuandmete kaitse seaduse § 10 lg 2 lubab haldusorganil isikuandmeid töödelda andmesubjektide nõusolekuta üksnes avaliku ülesande täitmiseks ning kohustus andmete sellisel viisil töötlemiseks peab tulenema õigustloovast aktist. Kuna Xxxxx Xxxxx aga Tartu Ülikooli väitel ühtegi avalikku ülesannet ei täida, siis peab tal üliõpilaste isikuandmete töötlemiseks olema nende nõusolek (isikuandmete kaitse seadus § 10 lg 1). Üliõpilased ei ole aga andud Xxxxx Xxxxxxx nõusolekut oma isikuandmete töötlemiseks. Seega leian, et Xxxxx Xxxxx töötleb üliõpilaste isikuandmeid ebaseaduslikult ja isikuandmete töötlemise põhimõtteid ei järgi ta ammugi.

c) Vaide esitaja ei nõustu Andmekaitse Inspeksiooniga ka selles, et Xxxxx Xxxxxx poolt Õppeinfosüsteemis avalikustatud kokkuvõttele, kui avalikule teabele avaliku teabe seaduse mõistes, ei tule juurdepääsu piirata avaliku teabe seaduse § 35 alusel. Vaide esitaja leiab, et juurdepääsupiiranguta on üksnes kaks esimest lehekülge, ülejäänud lehekülgedele laieneb juurdepääsupiirang avaliku teabe seaduse § 35 lõike 1 punktide 12 ja 19 alusel. Autoriõiguse seaduse § 19 lubab küll autoriõigustega materjale hariduslikul eesmärgil ilma autori nõusolekuta kasutada, kuid ühtlasi ka nõuab autori nime kohustuslikku avalikustamist. Kuna eksamitööde identsetele vastustele laieneb aga ka avaliku teabe seaduse § 35 lõige 1 punkt 12, siis pole võimalik avalikustada identsete vastuste juures eksaminandide nimesid. Avaliku teabe seaduse § 35 lõige 1 punktide 12 ja 19 vahel tekitab käesolevas olukorras ilmselge vastuolu. Järelikult ei ole Xxxxx Xxxxxxl võimalik eksamitööde identseid vastuseid ilma eksaminandide nõusolekuta ja autori nime avalikustamata avaldada.

d) Samuti ei saa vaide esitaja nõustuda Andmekaitse Inspeksiooni vaneminspektor Liisa Ojanguga selles, et avaliku teabe seaduses sätestatud juurdepääsupiirangud kehtivad üksnes eksamitööle kui tervikule. Vaide esitaja leiab, et avaliku teabe seaduses sätestatavad juurdepääsupiirangud on kohaldatavad ka igale eksamitöö ülesandele eraldi. Juhul kui see nii ei oleks, kaotaks eksamitöödele juurdepääsupiirangute kehtestamine igasuguse mõtte. Sisuliselt võib Liisa Ojangu seisukohast aru saada, et teabenõudja võib teabenõude korras küsida eksamitöö ühe ülesande või üksikute ülesannete identseid vastuseid, kuid eksamitööd tervikuna ta küsida ei saaks. Oletades näiteks, et eksamitöös on 5 ülesannet ning teabenõudja esitaks iga ülesande identsete vastuste saamiseks eraldi teabenõude, siis lõpuks oleks tal teada terve eksamitöö sisu. Seega tuleb asuda seisukohale, et juurdepääsupiirangud kehtivad nii eksamitööle tervikuna kui ka igale ülesandele eraldi.

e) Andmekaitse Inspeksioon on jätnud tuvastamata, et kuidas sattusid üliõpilaste isikustatud kujul eksamitööd magistriõppe üliõpilase Xxxxx Xxxxxx kätte. Juba varasemast vaidemenetlusest teadis Liisa Ojangu, et Xxxxx Xxxxxx puhul on tegemist magistriõppe üliõpilasega, kelle ülesandeks oli praktikumide läbiviimine, mitte aga eksamitööde hindamine ja nende sisu avalikustamine. Samuti tuleb arvestada, et õppeprodekaani väitel ei täida Xxxxx Xxxxx avalikke ülesandeid. Seega ei saa Xxxxx Xxxxx üksnes isiklikust huvist lähtuvalt tutvuda juurdepääsupiirangutega teabega vaid tal peab selleks olema õiguslik alus. Xxxxx Xxxx soovis isikustatud kujul eksamitöödele juurdepääsu ilmselgelt isiklikust huvist lähtuvalt, järelikult on tegemist teabenõudjaga avaliku teabe seaduse mõistes. Kuna aga eksamitöödele laienevad juurdepääsupiirangud ning Xxxxx Xxxxxxl pole isiklikust huvist lähtuvalt antud teabele juurdepääsuõigust, siis oleks pidanud Xxxx Xxxxx keelduma teabenõudjale soovitud teabe väljastamisest. Xxxx Xxxxx väljastas aga Xxxxx Xxxxxxx juurdepääsupiirangutega teavet, kuigi antud isikul puudus sellisele teabele igasugune juurdepääsuõigus. Leian, et sellise tegevusega pani Xxxx Xxxxx toime avaliku teabe seaduses § 54¹ lõikes 1 sätestatud väärteo, mille kohtuväliseks menetlejaks on sama paragrahvi lõike 3 järgi Andmekaitse Inspeksioon. Samuti ei saa antud asjaolude pinnalt välistada, et Xxxx Xxxxx on toime pannud ka isikuandmete kaitse seaduses § 42 lõikes 1 sätestatud väärteo, mille kohtuväliseks menetlejaks on samuti Andmekaitse Inspeksioon.

Rahuldada vaie.

2. Teha kindlaks Andmekaitse Inspeksiooni poolt järelevalvemenetluse alustamata jätmise õigusvastasus.

3. Kohustada Liisa Ojangut ettekirjutusega alustama järelevalvemenetlust isikuandmete kaitse asjas ja/või avaliku teabe asjas, et selgitada välja, kas Tartu Ülikooli õppejõud Xxxx Xxxxx ja

tema assistent Xxxxx Xxxxx on rikkunud oma tegevuses isikuandmete kaitse seadust ja avaliku teabe seadust ning pannud toime antud seadustes sätestatud väärtegusid.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Vaide ese

01.02.2018 esitas vaide esitaja kaebuse Tartu Ülikooli keskaja õppejõu Xxxx Xxxxxx assistendi Xxxxx Xxxxxx poolt Õppeinfosüsteemis eksamitöödest kokkuvõtte avalikustamise peale, mis sisaldas ka umbisikustatud kujul üliõpilaste eksamitöödest identseid väljavõtteid, mis olid kättesaadavad kõigile aines osalenud isikutele. Kaebuse esitaja leidis, et sellega rikutud autoriõiguse seadust, isikuandmete kaitse seadust ja avaliku teabe seadust.

Kaebusest oli arusaadav, et vaide esitaja pidas eksamitöödest tehtud väljavõtteid ja fraase lausetest autoriõigusega kaitstud teosteks ning leidis, et eksamitöödest tehtud väljavõtete kaudu on isikud tuvastatavad, millega on avalikustatud piiranguga andmeid. Seega oli kaebuse esimeks, mille osas tuli inspeksioonil otsus teha, kas eksamitööde kokkuvõttes olevate väljavõtete puhul on tegemist andmetega, mille alusel on isikutud tuvastatavad ehk kas siis on avalikustatud isikuandmeid ning kas väljavõtteid saab pidada teosteks autoriõiguse mõistes.

Kuna vaie on esitatud menetluse alustamata jätmise peale, siis käesoleva vaidega ei saa vaidlustada täiendavate asjaolude kontrollimata jätmist, mida kaebus ei hõlmanud ega uute asjaolude tuvastamist (näiteks 07.03.2018 on täiendavalt edastatud teabes juhitud tähelepanu sellele, et ülikooli dokumendiregister ei vasta seaduses sätestatud nõuetele).

Eksamitööde kokkuvõtte avalikustamine rikub autoriõigust ja isikuandmete kaitse seadust

Kaebaja asus oma kaebuses seisukohale, et Xxxx Xxxxx ja Xxxxx Xxxxx avalikustades umbisikustatud kujul üliõpilaste eksamitööde identseid vastuseid Õppeinfosüsteemi vahendusel kõikidele aines osalenud isikutele, on rikkunud autoriõiguse seaduses, isikuandmete kaitse seaduses avaliku teabe seaduses sätestatud nõudeid.

Oma seisukohtade kinnituseks viitas kaebuse esitaja Andmekaitse Inspeksiooni vaideotsusele nr 2.1-3/15/1166. Eeltoodust tulenevalt võis aru saada, et vaide esitaja oli seisukohal, et eksamitööde väljavõtete alusel on isikud tuvastatavad, millisel juhul on tegemist isikuandmete ilma nõusolekuta avalikustamisega ning avalikustatud fraaside ja väljavõtete puhul on tegemist teostega autoriõiguse mõttes.

Tutvunud vaide esitaja seisukohtadega pean vajalikuks selgitada, et vaideotsuses 2.1-3/15/1166 toodud seisukohad ei ole üksüheselt ülekantavad kaebuses toodud vastuste avalikustamisele Õppeinfosüsteemis kuna asjaolud on oluliselt erinevad.

Vaideotsuses 2.1-3/15/1166 käsitletud juhtumil oli tegemist olukorraga kus teabenõude korras sooviti tõlketöid, mida saab pidada loominguks ehk teoseks autoriõiguse mõttes, kuna sünnib uus tekst, mis võib algtekstist (teosest) olla sisu poolest erinev. Kaebuses toodud väljavõtete puhul oli tegemist, mitte isiku loominguks vaid õpitu omandamisest ja arusaamisest teadmiste kontrollimisega, millisel juhul valedel vastustel ei saa rääkida loominguks ega teosest. Leian, et valedel vastustel väljavõtete tegemise puhul ei ole tegemist loominguks autoriõiguse seaduse mõistes ehk tegemist ei ole teostega, mida autoriõigus kaitseb (teosed, millele laieneb autoriõigus on ära toodud autoriõiguse seadus §-s 4). Ühtlasi märgin, et inspeksioon ei teosta järelevalvet autoriõiguse küsimuste üle.

Teiseks on vaide esitaja leidnud, et avalikustatud eksamitööde identsete vastuste avalikustamiseks ei ole õppejõud küsinud vaide esitaja nõusolekut ning vaides on vaide esitaja leidnud, et ka umbisikustatud kujul identsete vastuste avalikustamise puhul võivad isikud olla sobivas kombinatsioonis tuvastatavad. Märgin siinkohal, et lähtuda tuleb siiski mõistlikkuse piirist (kaebusest ega vaidest ei nähtu, et kaebaja oli tema eksamitöö vastuse alusel kaasõpilastele tuvastatav).

Isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 1 sätestab, et isikuandmed on mis tahes andmed tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta, sõltumata sellest, millise kujul või millises vormis need on. Siinkohal on oluline see, et isiku tuvastamine oleks võimalik mõistlike vahenditega. Antud juhul oli Õppeinfosüsteemis avalikustatud õppejõu kokkuvõtte eksamitöödest, mis sisaldas muuhulgas ka väljavõtteid eksamitöödest. Nagu selgub õppejõu kokkuvõttest, siis esines tihti samu vigu, millisel juhul pole tuvastatav kelle tööst on avalikustatud väljavõtte tehtud.

On loomulik, et vaide esitajale on äratuntav tema tööst tehtud väljavõtte. Kuid kui iga tudeng on oma eksamitöö teinud iseseisvalt ning töid on piisavalt palju, siis ei ole mõistlike vahenditega tuvastatav, kes ja kuidas mingile küsimusele vastas. Juhul kui tudengid on peale eksamit jaganud omavahel teavet, kuidas ühele või teisele küsimusele vastati, siis sellisel juhul on juba tegemist isiku enda poolt andmete avalikustamisega.

Nõustun vaide esitajaga selles, et vajadusel tuleb ka eksamitööde üksikutele osadele kehtestada juurdepääsupiirangud, kuid antud juhul selline vajadus puudub, kuna üksikute lausete ja fraaside põhjal ei ole inspeksiooni hinnangul isikud mõistlike pingutustega tuvastatavad ning seega pole alust ka juurdepääsupiirangu kehtestamiseks. Tulenevalt eeltoodust ei ole avalikustatud piiranguga andmeid ning järelevalvemenetluse algatamata jätmine oli õiguspärane.

Isikuandmete töötlemine Xxxx Xxxxxx ja Xxxxx Xxxxxx poolt eksamitööde kokkuvõtte avalikustamisel

Vaides on vaide esitaja täiendavalt märkinud, et Andmekaitse Inspeksioon on jätnud tuvastamata, et kuidas sattusid üliõpilaste isikustatud kujul eksamitööd magistriõppe üliõpilase Xxxxx Xxxxx kätte. Juba varasemast vaidemenetlusest teadis Liisa Ojangu, et Xxxxx Xxxxx puhul on tegemist magistriõppe üliõpilasega, kelle ülesandeks oli praktikumide läbiviimine, mitte aga eksamitööde hindamine ja nende sisu avalikustamine.

Kõigepealt pean vajalikuks märkida, et kokkuvõtte eksamitöödest on tehtud õppejõu poolt, mitte Xxxxx Xxxxx poolt ning kuna kokkuvõtte ei sisalda üliõpilaste isikuandmeid, siis jääb arusaamatuks, millele tuginedes on vaide esitaja asunud vaides seisukohale, et Xxxxx Xxxx töötleb hindab eksamitöid ja avalikustab nende sisu. Ka ei ole vaide esitaja seda palunud kontrollida 01.02.2018 esitatud kaebuses. Ühtlasi juhin Teie tähelepanu sellele, et 01.02.2018 kaebuse esemeks oli ainult eksamitööde kokkuvõtete avalikustamine ning kas selle käigus on rikutud seadust. Seega ei ole ka Xxxx Xxxxx edastades Xxxxx Xxxxxx eksamitööde kokkuvõtte avalikustamiseks edastanud assistendile piiranguga andmeid ega rikkunud seadust.

Seda et Xxxxx Xxxxx eksamitöid ei hinda, vaid tema ülesanded on ainult tehnilist laadi, see selgub ka 22.03.2018 Teile edastatud Haridus-ja Teadusministeeriumi vastusest. Täiendavalt selgitan, et isikuandmete kaitse seaduse § 7 lg 1 kohaselt on isikuandmete töötleva füüsilise või juriidiline isik, välismaa äriühingu filiaal või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus, kes töötleb või kelle ülesandel töödeldakse isikuandmeid. Seega on antud juhul isikuandmete vastutavaks töötlejaks ülikool, kellel on õigus, tulenevalt sama paragrahvi lõikest 2, määrata kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid, töödeldavate isikuandmete koosseisu, isikuandmete töötlemise korra ja viisid ja isikuandmete kolmandatele isikutele edastamise lubamise. Seega on ülikoolil õigus otsustada ning kehtestada oma sisemiste kordadega, kes mis eesmärgil ja

millistele isikuandmetele juurdepääsu saab. Kuna kaebuse esemeks ei olnud eksamitööde hindamine, vaid Õppeinfosüsteemis eksamitööde kokkuvõtte avalikustamine, siis puudus alus ja vajadus kaebuse lahendamisel küsida selgitusi õppeassistendi täiendavate ülesannete ning muudele andmetele juurdepääsude kohta.

Samas nähtub ka Haridus- ja Teadusministeeriumi vastusest Teile, et ministeerium on kontrollinud, et vastavad korrad on olemas ning neid on järgitud (see ei olnud antud juhul kaebuse esemeks). Lisaks selgitan, et kui isikul on mingile infosüsteemile/andmekogule juurdepääs, ei tähenda see alati seda, et juurdepääs on kogu süsteemile ja kõigile andmetele. Reeglina on andmekogudele võimalik anda ka juurdepääse osaliselt (näiteks on õigus ainult teatud andmete üleslaadimiseks ning muudele andmetele juurdepääs puudub). Seega ei saa ainuüksi sellest, et assistendil on õigus dokumente infosüsteemi ülesse laadida järeltada, et tal on juurdepääs ka kõigile infosüsteemis olevatele andmetele.

Kuna kaebus lahendatakse kaebuse eseme ulatuses, siis kaebuse tagastamisega ei ole Teie õigusi rikutud. Samas möönan, et lõpetamise otsuses oleks tulnud põhjalikult selgitada menetluse alustamata jätmise põhjuseid Kuna käesolevaks ajaks on vaidlusaluste eksamitööde vastuste avalikustamine lõpetatud, siis puudub ka alus järelevalvemenetluse uuendamiseks Õppeinfosüsteemis eksamitööde kokkuvõtte avalikustamise õiguspärasuse osas, mistõttu jätan vaide rahuldamata.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Viljar Peep
peadirektor